

Iwona Benenowska

Źródło dźwięku(-ów) jako składnikowa
funkcja argumentu w zdarzeniach
jednoargumentowych wyrażanych
przez elementarne struktury zdaniowe
z niektórymi orzeczeniami syntetycznymi

Dźwięk może być opisywany w różny sposób, m.in. jako zjawisko fizyczne, którego źródłem jest drgające ciało fizyczne, otwarte słupy powietrza (np. piszczałki) oraz nagłe zgęszczenia lub rozrzedzenia powietrza, powstające na przykład podczas różnych wybuchów. Źródło dźwięku przekazuje energię w postaci fali dźwiękowej do otaczającego je ośrodka¹. Poszczególne cząsteczki źródła wymuszają drgania cząsteczek ośrodka, które są przekazywane następnie w postaci fali dźwiękowej. Doszedłszy do ucha odbiorcy, fala wywołuje specyficzne wrażenie dźwięku. Dzieje się to jednak tylko wtedy, gdy częstotliwość fali zawarta jest w odpowiednich granicach, tj. 16 Hz – 20 kHz. Wyodrębnienie fal akustycznych zwanych w skrócie dźwiękami jest uwarunkowane wyłącznie względami fizjologicznymi ucha odbiorcy (Herman, Kalestyński, Widomski 1980: 134-135). Można inaczej powiedzieć, że dźwięki są cechami drgającego ośrodka,

„jednakże na to, aby fala dźwiękowa została odebrana jako dźwięk – potrzebna jest również i reakcja narządu słuchowego, dźwięk powstaje na skutek współdziałania czynności (= współistnienia cech) nadajnika, ośrodka i receptora” (Puzynina 1969: 172).

Przeciętni użytkownicy języka takich analiz nie przeprowadzają. Zjawiska akustyczne (i in. związane z percepcją zmysłową) „to dla nich po prostu właśnie zjawiska, inaczej mówiąc, wytwory czynności” (ibidem).

¹ Ośrodek to nośnik drgań, np. powietrze lub inny gaz. Stąd wiadomo, że w próżni nie ma dźwięku (Herman, Kalestyński, Widomski 1980: 134-135).

Śledząc teksty poświęcone semantyce i składni czasowników percepcji zmysłowej, w szczególności percepcji słuchowej, można zauważyć zróżnicowanie opisu. S. Żurawski na przykład w tekście pt. *Wyrażenia percepcji słuchowej w analizach semantycznych A. Wierzbickiej* zwraca uwagę m.in. na to:

„grupa wyrażen języka polskiego, które odnoszą się do zjawisk akustycznych, jest bardzo duża, choć niejednorodna. W jej skład wchodzi: czasowniki percepcyjne, nazwy dźwięków i wyrażenia związane z mową i mówieniem” (Żurawski).

M. Grochowski czasownikom percepcji zmysłowej poświęca rozdział pt. *Wyrażenia percepcji słuchowej* (1993: 76-85). Autor odnosi się do wielu ciekawych zagadnień, na przykład do procesu poznawania i nazywania dźwięków. R. Grzesiak natomiast w *Semantyce i składni czasowników percepcji zmysłowej* (1983) wskazuje eksplikacje czasowników percepcyjnych z uwzględnieniem podziału na stanowe, czynnościowe i opisowe². Czasowniki tych trzech typów odnajdujemy również u A. Dobaczewskiego w artykule pt. *Kilka uwag o czasownikach percepcji wzrokowej* (2000), który w swoich eksplikacjach uwzględnia argumenty implikowane przez poszczególne czasowniki będące wykładnikami orzeczeń percepcyjnych. Nazwami dźwięków w języku polskim zajęła się także E. Kozarzewska w artykule pt. *Grupy semantyczne nazw dźwięków w języku polskim* (1976a). Hiperonimowi dźwięk w swoich grupach semantycznych przypisała hiponim *odgłos* i kolejne hiponimy, np.: *brzęk, chrzęst* itp. Grupa odgłosów została zróżnicowana w zależności od obiektu – źródła odgłosu. W kolejnym artykule pt. *Określenia nazw dźwięków w języku polskim* (1976b) Kozarzewska – zgodnie z tytułem – zajęła się określeniami nazw dźwięków takimi, jak np.: *hałaśliwy klekot, miękki plusk fal* itp. Na wcześniejszą pracę tej autorki pt. *Czasowniki mówienia we współczesnym języku polskim* (1988) powołuje się M. Grzegorzewicz w *Nazwy dźwięków nieartykułowanych wytwarzanych przez człowieka* (1993), pisząc o wyrażeniach związanych z mową i mówieniem oraz przedstawiając odpowiednie nazwy dźwięków związanych z jedzeniem, oddychaniem itd. Ciekawy jest także esej A. Szybowskiej i K. Termińskiej pt. *Słuchowa specjalizacja świata* (2005), w którym można odnaleźć poglądy filozo-

² Czasowniki stanowe – bez aktywności podmiotu percepcji, np.: *widzieć, słyszeć, czuć* itp., czynnościowe – z zamierzonym/celowym działaniem podmiotu, np.: *patrzeć, słuchać* itp., i opisowe – zawierające w swoim znaczeniu nie tylko informację o czymś, ale i ocenę, np.: *wyglądać, brzmieć, smakować, pachnieć* itp., np.: *Dom wygląda ponuro.* = 1. Ja widzę dom. + 2. Twierdzą, że dom jest ponury.

ficzne na temat percepcji świata sprzężone z myślą językoznawczą, uzupełnioną literackimi przykładami zaczerpniętymi z prozy Iwaszkiewicza.

Badany przeze mnie materiał językowy chcę przedstawić z perspektywy współczesnej składni, struktur predykatowo-argumentowych, elementarnych struktur zdaniowych (ESZ) konstituowanych przez orzeczenia syntetyczne.

Za A. Otfinowskim (1982: 8-9, 1986: 71-72) uznaję ESZ za struktury z wykładnikiem jednego tylko predykatu, funkcjonującym jako orzeczenie syntetyczne bądź główny semantycznie człon orzeczenia analitycznego. Tak pojęta ESZ nie może w sobie zawierać innej struktury zdaniowej „nawet w postaci zredukowanej do argumentu” (Otfinowski 1986: 72). Należy jeszcze zaznaczyć, że orzeczenie (w tym wypadku tylko syntetyczne) nie otwiera pozycji dla wykładnika zdarzenia przyczynowego (wykładnika argumentu lub predykatu zdarzenia przyczynowego). Takie ESZ są dalej zawężone do jednoargumentowych, z argumentem przedmiotowym w złożonej funkcji *patiens* (Pa) i źródła zdarzenia akustycznego, czyli źródła dźwięku(-ów) (Źrdźw). Zdarzenia bowiem wyrażane przez opisywane niżej orzeczenia można ująć w formule:

X (= obiekt fizyczny) ulegając pewnemu procesowi, **wydaje dźwięk : dźwięki**, gdzie X pełni funkcję *patiens*a (ponieważ coś się z nim dzieje) i jednocześnie źródła dźwięku (ponieważ wydaje dźwięk : dźwięki). To są podstawowe informacje przekazywane przez ESZ z opisywanymi orzeczeniami, wspólne dla tych orzeczeń, które jednak mogą się różnić charakterystyką wyrażanych procesów (którym podlega *patiens*) i dźwięków (które *patiens* wydaje). Biorąc to pod uwagę, wybrane orzeczenia³ – wykładniki predykatów wydawania dźwięku(-ów) – przedstawię w dwóch grupach w zależności od typu konstituowanej struktury, następnie krótko wskażę możliwości podziału na grupy semantyczne, aby przejść do części zawierającej interpretację i wnioski.

Grupa wybranych orzeczeń syntetycznych (Os):

brząka (brzęka), brząknął (brzęknął), brzdąka (brzdęka), brzdąknął (brzdęknął), brzęczy, buczy, bulgocze (bulgoce), burczy, chlupie, chlup-

³ Grupa interesujących orzeczeń została wyekscerpowana z Usjp po porównaniu informacji zawartych w odpowiednich hasłach innych podstawowych słowników języka polskiego (zob. Bibliografia). Nie stanowi pełnego zbioru orzeczeń, ten nadal jest badany i uzupełniany. Dla skrócenia dalszego opisu podobne słotwórczo czasowniki zostały połączone w jeden szereg, aby uniknąć niepotrzebnych powtórzeń. Formy w aspekcie dokonaniem zostały umieszczone po myślniku. W nawiasach zwykłych umieszczono formy równoległe. Trzeba także nadmienić, że w całym tekście formy równoległe podane są za Usjp. Nie stosuje się dla nich osobnych przypisów.

nąć, chlupocze (chlupoce), chrobocze (chroboce), chrobotnął, chrupie, chrupnął, chrypi, chrzęści, chrząsnął (chrząstnął, chrzęsnął, chrzęstnął), ciamka, cyka, cyknął, cykota (cykocze), dzwoni, dźwięczy, dźwięknął, furczy 1, furczy 2, furknął 1, furknął 2, furkocze (furkoce) 1, furkocze (furkoce) 2, gulgocze (gulgoce), gwizdże, gwizdnął, huczy, hurkocze (hurkoce), klekocze (klekoce), łopocze (łopoce), mlaska (mlaszczce), mlasnął, piszczy, pisań, pluska (pluszczce), plusnął, pobrząkuje (pobrzękuje), podzwania, pogwizduje, pohukuje, posykuje, poszumiał, potrząskuje, powarkuje, pstryka, pstryknął, pyka, pyknął, rozdzwania się, rozdzwonił się, rozdzwiewczał (się), rozklekotał się, rozryczał się, rozszumiał się, rozterkotał się, roztrajkotał się, rozwarczał się, ryczy, ryknął, skrzypi, skrzypnął, skwierczy, syczy (syka), syknął, szeleści, szemrze (szemra), szumi, śwista, świsnął, terkocze (terkoce), trajkocze (trajkoce), trzaska, trzasnął, trzeszczy, turkocze (turkoce), tyka, tyknął, warczy, zabrząkał (zabrzękał), zabrzękał, zabręczał, zabuczał, zablugotał, zaburczał, zachlupotał, zachrobotał, zachrypiał, zachrząścił, zadzwonił, zadźwiewczał, zafurczał 1, zafurczał 2, zafurkotał 1, zafurkotał 2, zagulgotał, zagwizdał, zahuczał, zaklekotał, załopotał, zamlaskał, zapiszczał, zapluskał, zaryczał, zaskrzypiał, zaskwierczał, zasyczał, zaszeleścił, zaszemrał, zaszumiał, zaświstał, zaterkotał, zatrajkotał, zatrzeszczał, zaturkotał, zawarczał.

I. Struktury z jednym wykładnikiem argumentu w postaci rzeczownika w mianowniku (Rm)

Rm – Os

brząka (brzęka)⁴, pobrząkuje (pobrzękuje) – brząknął (brzęknął), zabrząkał (zabrzękał)⁵:

⁴ Usjp podaje, że w tym znaczeniu czasownik pełniący funkcję orzeczenia występuje tylko w formie 3. os. Dotyczy to większości czasowników. Dla *buczeć – zabuczeć, burczeć – zaburczeć, chlupotać – zachlupotać, chrobotać – chrobotnąć, zachrobotać, cykotać, dźwięczeć – dźwięknąć, rozdzwiewczeć (się), zadźwiewczeć; furczeć – furknąć, zafurczeć, furkotać – zafurkotać, gwizdać, pogwizdywać – gwizdnąć, zagwizdać; hurkotać, klekotać – rozklekotać się, zaklekotać; łopotać – załopotać, skrzypieć – skrzypnąć, zaskrzypieć; skwierczeć – zaskwierczeć, turkotać – zaturkotać, tykać – tyknąć, chrząścić (chrząsnąć, chrząstnąć, chrzęsnąć, chrzęstnąć) – zachrząścić* brak takiej uwagi. W innych miejscach tekstu nie będzie osobnych przypisów na ten temat.

⁵ Nie można wykluczyć realizacji uwzględniającej dysjunkcję argumentu w planie wyrażania (dysjunkcja rozumiana jest jako zdolność „reprezentowania jednego argumentu przez więcej niż jeden wykładnik w strukturze wyrażenia zdaniowego”, Karolak 1984: 108), np.: *Perkusja brząka (brzęka): pobrząkuje (pobrzękuje): zabrząkała (zabrzękała) talerzami* (brak potwierdzonych przykładów). Struktury uwzględniające dysjunkcję, wyłonione na podstawie potwierdzonych przykładów słownikowych, mają odpowiedni

Łańcuchy : kieliszki : szyby : talerze *brząkają* : *brząknęły* (*brzęknęły*) : *pobrząkują* (*pobrzękują*) : *zabrząkały* (*zabrzękały*). Nsp, Ssg, por. SjpD

brzdąka (*brzdęka*) – *brzdąknął* (*brzdęknął*), *zabrzdąkał*:

Brzdąkają : *brzdąknęły* (*brzdęknęły*) : *zabrzdąkały* struny (gitary) : kieliszki : szyby : (blaszane) kółka. por. Usjp, Ssg, Nsp

brzęczy – *brzęknął*, *zabrzęczał*⁶:

Kieliszki : talary : sztucce *brzęczą* : *brzęknęły* : *zabrzęczały*. por. Nsp, Ssg, Usjp

buczy – *zabuczał*⁷:

Buczą : *zabuczały* syreny (pobliskiej fabryki) : klaksony (samochodów). por. Usjp, SjpD

bulgocze (*bulgoce*) – *zabulgotał*:

Woda (w strumyku cicho) : zupa (w garnku) *bulgocze* : *zabulgotała*. por. Ssg, Swjp

burczy – *zaburczał*⁸:

Burczy : *zaburczała* woda (w rzece) : strzała : kula (karabinowa). por. Usjp, SjpD

chlupie – *chlupnął*:

Woda (w rzece) : błoto *chlupie* : *chlupnęła*. por. Usjp, Ssg

chlupocze (*chlupoce*) – *zachlupotał*:

Woda *chlupotała* : *zachlupotała* (za cienką przegradą). por. Ssg
Błoto : mleko *chlupocze* (*chlupoce*) : *zachlupotało*. por. Usjp, Isjp

chrobocze (*chroboce*) – *chrobotnął*, *zachrobotał*:

Gałęzie : zawiasy : liny (w blokach) *chrobotąły* : *chrobotnęły* : *zachrobotowały*. por. SjpD, Usjp

---

schemat, zob. niżej – struktury II. Jeśli brakuje potwierdzenia przykładowych realizacji zdaniowych, a intuicja językowa podpowiada dysjunktywne, alternatywne realizacje – na przestrzeni całego tekstu stosuje się osobne przypisy.

⁶ Ze zbioru argumentów należy wykluczyć owady, które mają wyspecjalizowane aparaty (tzw. aparaty strydulacyjne) do wydawania dźwięku (Wilson 1979). Nie jest też wykluczone, że „emitują” dźwięki mniej lub bardziej celowo (Q-Ag). Nie można natomiast stwierdzić celowości działania w wydawaniu dźwięków przez metalowe lub szklane przedmioty.

⁷ Nie bierze się pod uwagę argumentów oznaczających owady, zob. przypis wyżej.

⁸ Także w użyciu nieosobowym, np.: *Burczy* w brzuchu. por. Isjp, *Zaburczało* w motorze. Usjp, które pomijam.

chrypi – zachrypiał:

Chrypiały : zachrypiały głośniki : silniki : (popsute) krany. por. Usjp

ciamka:

(Ohydna) maź : błoto : (mokry) śnieg *ciamka* (na dnie kanału). Swjp, por. Usjp, SjpD

cyka – cyknął:

Zegar : licznik : aparat *cyka* : *cyknął*. por. Usjp, SjpD, Isjp

cykota (cykocze):

Zegar : minutnik : licznik : wskazówka : lodówka (miarowo) *cykota* (*cykocze*). por. SjpD, Usjp.

dzwoni⁹, podzwania, rozdzwania się – rozdzwonił się, zadzwonił:

Okna : szyby : talerze : dzwonki (u sań) : struny *dzwończyły* : *podzwaniały* : *rozdzwaniają się* : *rozdzwoniły się* : *zadzwoniły*. por. Ssg, Usjp, SjpD, SjpSz

dźwięczy¹⁰ – dźwięknął, rozdźwięczał (się), zadźwięczał:

Płozy : kieliszki : szyby : dzwony *dźwięczały* : *rozdźwięczały (się)* : *zadźwięczały* (bardziej brzękliwe). por. Isjp, SjpSz, Usjp

furczy 1¹¹ – furknął 1, zafurczał 1 :

Maszyny : strzały : wentylatory : kołowrotki (głośno) *furczą* : *furknęły* : *zafurczały*. Ssg

furczy 2¹² – furknął 2, zafurczał 2:

Sztandary : żagle : (suszące się) prześcieradła *furcząły* : *furknęły* : *zafurczały*. SjpSz

⁹ Nie można wykluczyć realizacji uwzględniającej dysjunkcję argumentu w planie wyrażania, np.: Okna *dzwończyły* szybami (brak potwierdzonych przykładów). Ponadto nie umieszcza się w zbiorze przykładowych realizacji zdaniowych wyrażen typu: Dzwon: dzwonek *dzwoni.*, Ostrogi: zęby *dzwończy.*, Telefon *dzwoni.*, ponieważ są one potwierdzone przez Sfjp jako związki frazeologiczne, zob. *dzwon*: zn. 14., *dzwończyć*: zn. 8. Przyjęto zasadę, że przykłady z Sfjp są brane pod uwagę tylko wtedy, gdy brak innych, potwierdzonych.

¹⁰ Nie można wykluczyć realizacji uwzględniającej dysjunkcję argumentu w planie wyrażania, np.: Sanki *dźwięczą* płozami (brak potwierdzonych przykładów).

¹¹ Rozróżnienie na *furczy 1* i *2* wynika z różnicy w zbiorach argumentów. Dla *furczy 1* zbiór argumentów tworzą pracujące maszyny, urządzenia, pociski będące w ruchu (zob. *furczyć* – *furknąć* Usjp, zn. a).

¹² Zbiór argumentów tworzą przedmioty zwykle o dużej powierzchni, wykonane z tkaniny, np.: żagle, chorągwie itp. (por. *furczyć* – *furknąć* Usjp, zn. b).

furkocze (furkoce) 1¹³ – zafurkotał 1:

Młynek : silnik : wiatrak *furkocze : zafurkotał.* por. SjpD, Usjp

furkocze (furkoce) 2 – zafurkotał 2:

Furkoczą : zafurkotały proporczyki : flagi : wstążki. SjpSz, SjpD, Nsjp

gulgocze (gulgoce) – zagulgotał:

Zupa : woda *gulgocze : zagulgotała.* por. Usjp, Isjp

gwizdże, pogwizduje – gwizdnał, zagwizdał:

Gwizdek (czajnika) : parowóz *gwizdże : gwizdnał : pogwizdywał : zagwizdał.* por. Isjp, Swjp

Syreny : kule *gwizdzą : gwizdnęły : pogwizdują : zagwizdały.* por. SjpSz, Isjp

huczy, pohukuje – zahuczał:

Samochody : działa : armaty : wody (morza) *huczą : pohukują : zahuczają.* por. Usjp, SjpD, Ssg

hurkocze (hurkoce):

(Żelazne) kręgi : kamienie : młyny *hurkotały.* por. SjpD, Usjp

klekocze (klekoce) – rozklekotał się, zaklekotał¹⁴:

Maszyny do pisania : żniwiarki : karabiny maszynowe : silniki *klekoczą : rozklekotały się : zaklekotały.* por. Ssg, Usjp

łopocze (łopoce) – załopotał¹⁵:

Żagle : chorągwie : flagi *łopotają : załopotają.* por. Ssg, Swjp, Isjp, Usjp

mlaska (mlaszce) – mlasnął, zamlaskał:

Ciasto : błoto : bagno *mlaskało : mlasnęło : zamlaskało.* por. Usjp

¹³ *furkocze (furkoce) – zafurkotał 1* – zob. *furczy – furknął, zafurczał 1*, analogicznie: *furkocze (furkoce) – zafurkotał 2* – zob. *furczy – furknął, zafurczał 2*.

¹⁴ Nie można wykluczyć realizacji uwzględniającej dysjunkcję argumentu w planie wyrażania, np.: Silniki maszynom *klekotały.* : Maszyny *klekotały* silnikami., Maszynie do pisania *klekotały* klawisze. : Maszyna do pisania *klekotała* klawiszami. itp. (brak potwierdzonych przykładów).

¹⁵ Wydaje się, że nazywany przez orzeczenie efekt akustyczny przedmioty osiągają w wyniku poruszania się. Słowniki zwykle podają definicję uwzględniającą wydawanie odgłosu, powstającego wskutek uderzania powietrza o jakąś płaszczyznę, zob. Usjp zn. a), SjpSz, SjpD, Isjp zn.1, Swjp (podkr. moje – I.B.). Powietrze jako ewentualny argument zdarzenia przyczynowego wynika jednak z wiedzy pozajęzykowej, jest pozadefinicyjny.

piszczy – pisał, zapiszczał:

Zawiasy : koła (wozu) : opony : hamulce : drzwi *piszcza* : *pisnęły* :
zapiszczały. por. Usjp, Ssg, SjpD

pluska (pluszcze) – plusnął, zapluskał:

(U stóp ich) *pluskała* : *plusnęła* : *zapluskała* woda (jeziora : rzeki :
stawu). por. Isjp

posykuje, syczy (syka) – syknął, zasyczał:

Samowar : (ulatniający się) gaz : ogarek *posykuje* : *syczy* : *syknął* : *zasy-*
czął. por. Usjp

poszumiał, szumi – rozszumiał się, zaszumiał:

Drzewa : gałęzie (drzew) : samowary : flagi : wody (morza) *poszumiały*
: *szumią* : *rozszumiały się* : *zaszumiały*. por. Usjp, SjpSz

potrzaskuje, trzaska – trzasnął:

Potrzaskiwały : *trzaskały* : *trzasnęły* (suche) gałęzie : ściany (chaty) :
lody (na rzece). por. Usjp, Ssg

powarkuje, warczy – rozwarczał się, zawarczał:

Powarkiwały : *rozwarczały się* : *warczą* : *zawarczały* motory (czołgów)
: samochody : werble : (przelatujące) pociski. por. Ssg, Swjp, Usjp, SjpD

pstryka – pstryknął:

Pstrykają : *pstryknęły* zatrzaski (przy kurtce) : zapalniczki : wyłączniki.
por. Swjp, SjpSz, Isjp

pyka – pyknął:

Kasza : karbidówka : silnik (motorówki) : imbryk *pyka* : *pyknął* (-ęła).
por. SjpD, Usjp

ryczy – rozryczał się, ryknął, zaryczał:

Motor (mercedesa) *ryczy* : *rozryczał się* : *ryknął* : *zaryczał*. por. Usjp

skrzypi – skrzypnął, zaskrzypiał:

Drzwi : deski (tratwy) : (drewniane) żurawie : piły *skrzypią* : *skrzypnęły* :
zaskrzypiały. por. Usjp, SjpD

skwierczy – zaskwierczał:

Skwierczał : *zaskwierczał* (dopalający się) knot : tłuszcz (na patelni) :
kaganek. por. SjpSz, Usjp, SjpD

Liny : kółka (taczek) *skwierczą* : *zaskwierczały*. SjpD

szemrze (szemra) – zaszemrał¹⁶:

Szemrzą : zaszemrały zboża : trzciny : drzewa. por. Usjp, SjpSz

Woda (w strumieniu) szemrała : zaszemrała. por. Swjp

śwista – świsnął, zaświstał:

*Kamienie : strzały : kule : lokomotywy świstają (świszczą) : świsnęły :
zaświstały. SjpD, Isjp, SjpSz*

terkocze (terkoce) – rozterkotał się, zaterkotał:

*Terkocze : rozterkotał się : zaterkotał budzik : dzwonek : telefon : silnik.
por. Usjp, Swjp, SjpSz*

trajkocze (trajkoce) – roztrajkotał się, zatrajkotał:

*Trajkotały : roztrajkotały się : zatrajkotały silniki (samochodów) : ma-
szyny do szycia : karabiny maszynowe. por. Usjp, SjpSz*

turkocze (turkoce) – zaturkotał:

*Maszyny : kołowrotki : wozy : dorożki : młyny turkoczą : zaturkotały.
por. Usjp, Swjp, SjpD*

tyka – tyknął:

Wycieraczki (samochodu) tykały (cicho).

Licznik (gazowy) : zegarek tyknął. Swjp, Usjp, Isjp

II. Struktury z pojedynczym wykładnikiem argumentu (a), alternatywnie z dysjunkcją (b)¹⁷

1. W postaci rzeczownika w mianowniku dla oznaczenia argumentu jako całości (a) lub w mianowniku – dla oznaczenia części argumentu i w celowniku – dla oznaczenia argumentu jako całości (b):

a) Rm – Os lub b) IRm – Os – IIRc

chrupie – chrupnął

a) Szkło : bułka : lód : mostek *chrupie : chrupnęło* (mu pod nogami). por.

Isjp, SjpD

b) Kości : stawy mi *chrupią : chrupnęły*. por. SjpD

¹⁶ Nie można wykluczyć realizacji uwzględniającej dysjunkcję argumentu w planie wyrażania, np.: Trzcina (*za*)szemrała listkami (brak potwierdzonych przykładów).

¹⁷ Zawsze jednak chodzi o ten sam argument, ujmowany jako całość bądź jako całość i część(-i) tej całości.

trzeszczy – zatrzeszczał

- a) Deski : schody : drzewa : (suche) gałązki : łodygi (skrzypu) : szafy :
furtki : głośniki *trzeszczą* : *zatrzeszczały*. por. Usjp, SjpD
b) Kości *trzeszczały* : *zatrzeszczały* mu (w stawach z wysiłku). Usjp¹⁸

2. W postaci rzeczownika w mianowniku dla oznaczenia argumentu jako całości (a) lub w mianowniku – dla oznaczenia argumentu jako całości i w narzędniku – dla oznaczenia jego części (b):

a) Rm – Os lub b) IRm – Os – IIRn

chrzęści – chrząsnął (chrzęsnął, chrząstnął, chrzęstnął), zachrząścił

- a) (Nie bój się – to tylko) słoma : trawa : broń : zbroja : skóra *chrzęści* :
chrząsnęła (chrzęsnęła, chrząstnęła, chrzęstnęła) : *zachrząściła*. por.
Ssg, SjpD
b) Akacje *chrząściły* : *chrząsnęły (chrzęsnęły, chrząstnęły, chrzęstnęły)* :
zachrząściły (suchymi) strąkami. por. Ssg
Zbroje *chrząściły* : *chrząsnęły (chrzęsnęły, chrząstnęły, chrzęstnęły)* :
zachrząściły puklerzami.
Czołg *chrząści* : *chrząsnął (chrzęstnął, chrząstnął, chrzęstnął)* : *zachrzą-*
ścił gąsienicami. por. Isjp

szeleści – zaszeleścił

- a) Jedwabie : liście : papiery *szeleszczą* : *zaszeleściły*. por. Usjp
b) Zboże (dojrzewające) *szeleści* : *zaszeleściło* (ciężkim) kłosem. Sfjp

Można dokonać prób klasyfikacji orzeczeń ze względu na rodzaj emitowanego przez obiekt fizyczny dźwięku, jego cech (fizycznych). Dźwięki mogą być niskie lub wysokie, głośne lub ciche itp. Siła dźwięku jest cechą, która budzi duże wątpliwości. Mało jest orzeczeń, które dają jednoznaczne przykłady i rozstrzygnięcia, np. *ryczy* = coś emituje głośny dźwięk, por. raczej niepoprawne logicznie:

* Silnik cicho *ryknął*.

Jednak słuszne jest stwierdzenie, że dla czasowników z przedrostkiem *roz-* głośność zwiększa się stopniowo.

Za orzeczenia nazywające:

¹⁸ Nie można wykluczyć realizacji: Dach *trzeszczy*: *zatrzeszczał* (starymi) gontami. Furtka *trzeszczy*: *zatrzeszczała* (przerdzewiałymi) zawiasami (brak potwierdzonych przykładów). Takie przykładowe realizacje zdaniowe stanowiłyby ciekawy obraz struktury z trzema alternatywnymi schematami: 1. Rm – *trzeszczy* – *zatrzeszczał*, 2. IRm – *trzeszczy* – *zatrzeszczał* – IIRc, 3. IRm – *trzeszczy* – *zatrzeszczał* – IIRn.

dźwięki ciche można uznać np.: *brząka (brzęka), pobrząkuje (pobrzękuje) – brząknął (brzęknął), zabrząkał (zabrzękał); brzdąka (brzdęka) – brzdąknął (brzdęknął), zabrzdąkał; brzęczy – brzęknął, zabrzęczał; chrobocze (chroboce) – chrobotnął, zachrobotał; cyka – cyknął, cykota (cykocze), posykuje, syczy (syka) – syknął, zasyczał; pstryka – pstryknął, skwierczy – zaskwierczał, szeleści – zaszeleścił, szemrze (szemra) – zaszemrał, poszumiał, szumi – rozszumiał się, zaszumiał; tyka – tyknął*¹⁹;

dźwięki głośne – *dzwoni, podzwania, rozdzwania się – rozdzwonił się, zadzwonił; dźwięczy – dźwięknął, rozdzwiewzał (się), zadzwiewczał; huczy, pohukuje – zahuczał, potrzaskuje, trzaska – trzasnął, ryczy – rozryczał się, ryknął, zaryczał; terkocze (terkoce) – rozterkotał się, zaterkotał; trajkocze (trajkoce) – roztrajkotał się, zatrajkotał; trzeszczy – zatrzeszczał, turkocze (turkoce) – zaturkotał, raczej też: furczy 1 – furknął 1, zafurczał 1; hurkocze (hurkoce)*²⁰;

dźwięki niskie – np.: *buczy – zabuczał, burczy – zaburczał, huczy, pohukuje – zahuczał* itp.;

dźwięki wysokie – np.: *gwizdże, pogwizduje – gwizdnął, zagwizdał, piszczy – pisnął, zapiszczwał* itp.²¹

Charakteryzowanie dźwięków bez odpowiednich urządzeń pomiarowych jest raczej intuicyjne i nieprecyzyjne. Mało jest haseł słownikowych, które podają cechy selekcyjne dotyczące tych wartości. Wydaje się, że wysokość dźwięku, jego natężenie i inne cechy zależą tu od rodzaju obiektu emitującego dźwięk. Słuszne wydają się uwagi Grochowskiego:

„Opis dźwięków (a więc także wyrażen nazywających dźwięki) w terminach akustyki, będący konsekwencją analizy takich parametrów, jak np. głośność, wysokość, barwa, siła, czas trwania, nie może być dokończony przez językoznawcę. Opis taki nie należy do kompetencji lingwisty, nie mógłby być dokonany za pomocą dostępnych mu narzędzi” (1993: 77).

¹⁹ Może też *bulgocze (bulgoce) – zbulgotał, chlupie – chlupnął, chlupocze (chlupoce) – zachlupotał, chrupie – chrupnął, chrypi – zachrypiał, chrzęści – chrząsnął (chrzęsnął, chrząstnął, chrzęstnął), zachrząścił; ciamka, gulgocze (gulgoce) – zagulgotał, mlaska (mlaszczce) – mlasnął, zamlaskał; pluska (pluszczce) – plusnął, zapluskał; pyka – pyknął.*

²⁰ Może też *furczy 2 – furknął 2, zafurczał 2; furkocze (furkoce) 2 – zafurkotał 2, klekocze (klekoce) – rozklekotał się, zaklekotał; łopocze (łopoce) – załopotał, powarkuje, warczy – rozwarczał się, zawarczał; skrzypi – skrzypnął, zaskrzypiał; śwista – świsnął, zaświstał.*

²¹ Tylko te znalazły potwierdzenie cech w definicjach słownikowych. Dla pozostałych – brak informacji.

O różnorodności środków leksykalnych dotyczących określania dźwięków i trudnościach z tym związanych pisze też Kozarzewska (1976 b: 350-355).

Kolejny podział może dotyczyć zbioru argumentów – źródeł dźwięku²². Nawiązuje on do wskazanej przez M. Grochowskiego (1993: 84) klasy D²³. Autor zalicza do niej wyrażenia percepcji słuchowej, których znaczenia mogą być reprezentowane jedynie za pomocą hiperonimu „X wydaje dźwięki”, np.: „X *huczy*: X wydaje dźwięki, słysząc je, można powiedzieć o X-ie: *huczy*”²⁴.

Ze względu na obiekt emitujący dźwięk²⁵ można wydzielić wykładniki predykatów nazywających dźwięk wydawany zwykle przez:

poruszające się substancje płynne lub półpłynne, np.: *bulgocze (bulgoce)* – *zabulgotał, chłupie – chłupnął, chłupocze (chłupoce)* – *zachłupotał, ciamka, gulgocze (gulgoce)* – *zagulgotał, mlaska (mlaszczce)* – *mlasnął, zamla-skał; pluska (pluszcze)* – *plusnął, zapluskał*;

poruszające się tkaniny, np.: *furczy 2 – furknął 2, zafurczał 2; furkocze (furkoce) 2 – zafurkotał 2; łopocze (łopoce)* – *załopotał*²⁶;

metalowe lub szklane przedmioty (także elementy instrumentów, maszyn itp.), np.: *brząka (brzęka), pobrząkuje (pobrzękuje)* – *brząknął (brzęknął), zabrząkał (zabrzękał); brzdąka (brzdęka)* – *brzdąknął (brzdęknął), zabrzdąkał; brzęczy – brzęknął, zabrzączał; dzwoni, podzwania, rozdzwania się – rozdzwonił się, zadzwonił; dźwięczy – dźwięknął, rozdźwięczał (się), zadźwięczał*;

²² Taki podział Grochowski uważa za bardziej wiarygodny, pisząc „poznawanie nazw dźwięków poprzez kontakt z konkretnymi zdarzeniami – obiektami percepcji – jest niewątpliwie bardziej przekonujący i istotniejszy z punktu widzenia opisu semantycznego wyrażenia, niż propozycja odwoływania się do ludzkiej wyobraźni i do typowych sytuacji, w których dźwięki są percypowane” (1993: 78).

²³ Pozostałe klasy: A – wyrażenia, za pomocą których jest powiedziane, że dźwięki powstają w wyniku ruchu czegoś, np.: *bębni, kapie* itp., B – w jakich okolicznościach wydawane są dźwięki, np.: *chłupie, mlaska* itp., C – jaki gatunek reprezentują obiekty, które są zdolne do wydawania dźwięków, np.: *beczy, pieje* itp.

²⁴ Także: *buczy, piszczy, syczy, szumi, warczy* (1993: 76-85).

²⁵ Typy obiektów stanowiących zbiór implikowanych argumentów zostały wyłonione przede wszystkim na podstawie informacji zawartych w odpowiednich definicjach słownikowych, nawet jeśli tylko jedno orzeczenie z szeregu aspektowego lub pokrewnych słowotwórczo orzeczeń takie definicyjne wskazania słownikowe posiadało. Pewnych wskazówek dostarczało także zróżnicowanie przykładów podawanych przez słowniki.

²⁶ Uporządkowanie orzeczeń jest takie samo jak w części ilustrującej strukturę. Zob. też umieszczone tam przykłady.

przedmioty w ruchu i/lub pracujące maszyny²⁷, np.: *chrypi – zachrypiał, cyka – cyknął, cykota (cykocze), furczy 1 – furknął 1, zafurczał 1; furkocze (furkoce) 1 – zafurkotał 1; hurkocze (hurkoce), klekocze (klekoce) – rozklekotał się, zaklekotał; piszczy – pisał, zapiszczał; powarkuje, warczy – rozwarczał się, zawarczał; ryczy – rozryczał się, ryknął, zaryczał; skrzypi – skrzypnął, zaskrzypiał; śwista – świsnął, zaświstał; terkocze (terkoce) – rozterkotał się, zaterkotał; trajkocze (trajkoce) – roztrajkotał się, zatrajkotał; turkocze (turkoce) – zaturkotał; tyka – tyknął;
części niektórych przedmiotów lub urządzeń, np.: *buczy – zabuczał, gwizdże, pogwizduje – gwizdnął, zagwizdał*²⁸; *pstryka – pstryknął;*
poruszające się i/lub ocierające się o siebie części urządzeń, przedmiotów, suchych roślin itp., np.: *chrobocze (chroboce) – chrobotnął, zachrobotał; chrupie – chrupnął, chrzęści – chrząsnął (chrzęsnął, chrząstnął, chrzęstnął), zachrząścił; potrzaskuje, trzaska – trzasnął, szeleści – zaszeleścił, trzeszczy – zatrzęszczał.**

W podziale nie można widzieć precyzyjnej charakterystyki zbioru argumentów, lecz raczej propozycję zwrócenia uwagi na te, które są najczęściej spotykane w przykładowych realizacjach zdaniowych. Podział nie wyczerpuje też całego zbioru orzeczeń, ponieważ istnieją wśród nich takie, których zbiór argumentów jest bardzo różnorodny, trudny do związłego określenia i nazwania.

Orzeczenia, dla których w zbiorze argumentów można wyróżnić substancje ulegające spalaniu (zwłaszcza organiczne), ale także części niektórych maszyn lub urządzeń w ruchu, to np. *skwierczy – zaskwierczał*:

Skwierczy knot (w glinianej lampie). SjpD

Tłuszcz (na patelni) : kaganek *skwierczał*. por. SjpD

Liny : kółka (tacek) *skwierczą* : *zaskwierczały*. SjpD

Dla *posykuje, syczy (syka) – syknął, zasyczał* także substancje gazowe, por.:

Posykiwał – *zasyczał* (ulatniający się) gaz. por. Usjp

Czajnik (już) *syczał* (na gazie). por. Usjp

Syczał (elektryczny) nawilżacz (powietrza). Isjp

Syknął niedopałek (papierosa). Usjp

²⁷ Dla niektórych, np. dla *furczy 1 – furknął 1, zafurczał 1; furkocze (furkoce) 1 – zafurkotał 1, powarkuje, warczy – rozwarczał się, zawarczał; śwista – świsnął, zaświstał* także strzały, pociski itp.

²⁸ Dla *gwizdże, pogwizduje – gwizdnął, zagwizdał* także kule, pociski.

Orzeczenia, dla których zbiór argumentów tworzą niektóre gotujące się potrawy lub lampy (źródłem światła jest ulegająca spalaniu substancja chemiczna) oraz niektóre maszyny lub urządzenia, to np. *pyka – pyknął*:

Kasza *pyka* (w garnku). Usjp
Karbidówka *pyknęła*. por. Usjp
Imbryk (smętnie) *pykał*. SjpD
Motor *pyknął* (kilka razy i zgaśł). Usjp

Argumentami implikowanymi przez *burczy – zaburczał* mogą być pociski, pracujące mechanizmy itp., zgodnie z sugestią w SjpD: „najczęściej o mechanizmach, pociskach itp.”. Zbiór argumentów może jednak obejmować (jak widać z poniższych przykładów) także niektóre ciecze, zwłaszcza przemieszczającą się wodę:

Pociski *burczały*. por. SjpD
Wrzeczona *burczą*. por. SjpD
Burczy woda (w rzece). por. Usjp
Strzała *zaburczała* (w powietrzu). SjpD

Biorąc pod uwagę występujące w słownikach przykłady, dla *huczy, pohukuje – zahuczał* zbiór argumentów tworzy zarówno wzburzona woda, pracujące urządzenia lub ich części, a także broń palna, por.:

Huczq działa. Usjp
Huczaly syreny (fabryczne). Ssg
Działa *pohukiwały*. SjpSz, SjpD
Woda (w morzu) *zahuczala*. por. Isjp

Dla *poszumiał, szumi – rozszumiał się, zaszumiał* wydaje się, że zbiór argumentów to poruszające się rośliny, tkaniny, płynąca woda, pracujące urządzenia itp., por.:

Szumiała woda (spływająca do wanny). Isjp
Wentylator *szumiał* (cicho). Isjp
Sztandary : szturmówki *szumią*. SjpSz
Rozszumiały się wierzby płaczące. SjpD, SjpSz
Poszumiały, zaszumiały drzewa. por. SjpD

Szemrze (szemra) – zaszemrał ma podobny zbiór argumentów, ale można go chyba zawęzić do poruszających się roślin lub ich części, płynącej wody itp., por.:

Szemrały liście (drzew). Usjp, por. Msjp
Trzciny : zboża *szemrzq*. (por. Szemrzące zboża, trzciny. Usjp)

Woda (w strumieniu) *szemrała*. por. Swjp
Zaszemrały (trwożnie) drzewa. SjpD

Por. też typy wyróżnione przez Kozarzewską (1976a: 242-243).

Na podstawie obserwacji badanego materiału językowego nasuwa się kilka uwag. Każde zjawisko akustyczne jest potencjalnym lub faktycznym przedmiotem percepcji słuchowej (z podmiotem tejże percepcji jako argumentem). Jak więc interpretować tego typu struktury pod kątem ilości implikowanych przez orzeczenie argumentów? K. Termińska pisze:

„(...) nie istnieje przedmiot postrzegany bez podmiotu (...) zawsze mamy do czynienia z dwoma elementami tej samej struktury semantycznej” (Termińska 1988: 14).

Jednak związek pomiędzy zdarzeniem akustycznym a potencjalną lub faktyczną jego percepcją nie wynika z treści omawianych orzeczeń, lecz z naszej wiedzy o rzeczywistości, por.:

Jan słyszy, że dzwon *dzwoni* (ale dzwon *nie dzwoni*),

Jan – jako podmiot percepcji – może mieć złudzenia słyszenia jakiegoś dźwięku.

Jan nie słyszy, że dzwon *dzwoni* (ale dzwon *dzwoni*),

Jan – jako podmiot percepcji – może być zbyt daleko, aby usłyszeć dźwięk, ale to nie znaczy, że tego dźwięku w przyrodzie nie ma.

Trzeba też zaznaczyć, że dźwięki nie muszą być bezpośrednio odbierane przez podmiot percepcji, mogą być tylko rejestrowane przez odpowiednie urządzenia, wnioskowane na podstawie innego rodzaju percepcji, np. wzrokowej czy dotykowej (por.: widząc kołyszący się dzwon, możemy wnioskować o wydawaniu przez niego dźwięku, nawet go z różnych powodów nie słysząc). Podmiot percepcji nie ma więc wpływu na samo zdarzenie wydawania dźwięku(-ów) przez obiekt fizyczny jako źródło dźwięku, ów podmiot może jedynie percypować jakość dźwięku, próbować go nazywać (mniej lub bardziej precyzyjnie) itd.²⁹

Z przedstawionego materiału wynika, że czasowniki związane z percepcją słuchową można badać z różnych punktów widzenia, opisując pro-

²⁹ Tu należy nadmienić, że zdając sobie sprawę z niebezpieczeństw subiektywnego uogólnienia i widzenia świata oraz narzucającej się wiedzy pozajęzykowej, odwoływano się w tekście do informacji z samego orzeczenia lub/i do wskazówek zawartych w definicjach słownikowych, jeśli pozwalały dotrzeć do tej informacji i należycie ją odczytać.

ces poznawania i nazywania dźwięków, ich semantykę itp. Z perspektywy ESZ wybrane orzeczenia syntetyczne konstytuują struktury z jednym argumentem w złożonej funkcji patiens i źródła dźwięku. Charakterystyka predykatów wyrażanych przez te orzeczenia może dotyczyć charakteru dźwięku(-ów), procesów, którym ulega patiens, specyfiki obiektów. Obserwacje dotyczące funkcjonowania podmiotu i przedmiotu percepcji mogą odnosić się także do innych orzeczeń, będących wykładnikami predykatów różnego rodzaju percepcji zmysłowej. Należy jednak podkreślić, że zagadnienia te wymagają jeszcze badań.

Bibliografia

- Dobaczewski A., 2000: *Kilka uwag o czasownikach percepcji wzrokowej*, „Prace Językoznawcze” II, Olsztyn, Wydawnictwo UW-M, s. 35-44.
- Grochowski M., 1993: *Konwencje semantyczne a definiowanie wyrażen językowych*, Warszawa, Wydawnictwo UW.
- Grzegorzewicz M., 1993: *Nazwy dźwięków nieartykułowanych wytwarzanych przez człowieka*, [w:] *Studia semantyczne* pod red. R. Grzegorzczukowej i Z. Zaron, Warszawa, Wydawnictwo UW, s. 71-85.
- Grzesiak R., 1983: *Semantyka i składnia czasowników percepcji zmysłowej*, Warszawa, PAN.
- Herman M., Kalestyński A., Widomski L., 1980: *Podstawy fizyki*, Warszawa, PWN.
- Karolak S., 1984: *Składnia wyrażen predykatywnych*, [w:] *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Składnia*, Warszawa, PWN, s. 11-211.
- Kozarzewska E., 1976a: *Grupy semantyczne nazw dźwięków w języku polskim*, „Poradnik Językowy” 5, Warszawa, PWN, s. 239-247.
- Kozarzewska E., 1976b: *Określenia nazw dźwięków w języku polskim*, „Poradnik Językowy” 8, Warszawa, PWN, s. 350-355.
- Otfinowski A., 1982: *Z zagadnień transformacyjnego opisu elementarnych struktur zdaniowych*, Bydgoszcz, Wydawnictwo WSP.
- Otfinowski A., 1986: *Z zagadnień transformacyjnego opisu złożonych struktur zdaniowych*, Bydgoszcz, Wydawnictwo WSP.
- Puzynina J., 1969: *Nazwy czynności we współczesnym języku polskim*, Warszawa, PWN.
- Szybowska A., Termińska K., 2005: *Sluchowa specjalizacja świata (Esej ilustrowany fragmentami prozy J. Iwaszkiewicza)*, [w:] *Przestrzeń w języku i w kulturze. Analiza tekstów literackich i wybranych dziedzin sztuki* pod red. J. Adamowskiego, Lublin, Wydawnictwo UMCS, s. 237-251.
- Termińska K., 1988: *Sensualizm w prozie Jarosława Iwaszkiewicza. Hermeneutyka i składnia*, Katowice, Wydawnictwo UŚ.

- Wilson E.O., 1979: *Społeczeństwo owadów*, Warszawa, PWN.
Żurawski S.: *Wyrażenia percepcji słuchowej w analizach semantycznych A. Wierzbickiej*, zapis elektroniczny, www.pkw.art.pl/kulturaistemantyka/publikacje.

Słowniki

- Isjp – *Inny słownik języka polskiego* pod red. M. Bańki, t. 1-2, PWN, Warszawa 2000.
Nsjp – *Nowy słownik języka polskiego* pod red. E. Sobol, PWN, Warszawa 2002.
Nspp – *Nowy słownik poprawnej polszczyzny* pod red. A. Markowskiego, PWN, Warszawa 1999.
Sfjp – *Słownik frazeologiczny języka polskiego* S. Skorupki, t. 1-2, Wiedza Powszechna, Warszawa 1967.
SjpD – *Słownik języka polskiego* pod red. W. Doroszewskiego, PWN, Warszawa 1997, wersja elektroniczna.
SjpSz – *Słownik języka polskiego* pod red. M. Szymczaka, t. 1-3, PWN, Warszawa 1999.
Ssg – *Słownik syntaktyczno-generatywny czasowników polskich* pod red. K. Polańskiego, t. 1-5, PAN, Wrocław – Warszawa – Kraków 1980-1992.
Swjp – *Słownik współczesnego języka polskiego* pod red. B. Dunaja, t. 1-2, Reader's Digest, Warszawa 2001.
Usjp – *Uniwersalny słownik języka polskiego* pod red. S. Dubisza, t. 1-4, PWN, Warszawa 2003, wersja elektroniczna.

A source of a sound as a constituent of an argument in one-argument events expressed by Elementary Sentence Structures with some synthetic predicates

Summary

The aim of the paper is to present Elementary Sentence Structures with selected synthetic predicates expressing acoustic phenomena. These events may be expressed by a formula: X (material object) undergoing a certain process is emitting – has emitted a sound". The discussed predicates have been selected from *Uniwersalny słownik języka polskiego (Universal Dictionary of the Polish Language)* and supplemented with information and examples from other Polish dictionaries. The predicates have been discussed in two basic groups: according to the type of the represented structure and the characteristic of the set of arguments. The selected predicates form structures with one argument in the constituent function of a patient (Pa) and the source of a sound (Źrdźw).

Iwona Benenowska – dr nauk humanistycznych, adiunkt w Zakładzie Gramatyki Współczesnego Języka Polskiego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, ekspert MEN ds. awansu zawodowego nauczycieli, członek Polskiego

Iwona Benenowska

Towarzystwa Językoznawczego, Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego. Ukończyła filologię polską w WSP w Bydgoszczy (magisterium pod kierunkiem Andrzeja Otfinowskiego, 1988). Zainteresowania naukowe: gramatyka transformacyjno-generatywna, składnia strukturalno-semantyczna, pragmatolingwistyka. Opublikowała monografię *Elementarne struktury zdaniowe (wybrane zagadnienia)*, Bydgoszcz 2002. Adres e-mail: iwona_benenowska@interia.pl.